

Secció I - Comunitat Autònoma Illes Balears

3.- D'altres disposicions

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA

Num. 9603

Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de dia 27 d'abril de 2009, sobre el desenvolupament de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears

El Decret 73/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 192 de 2 de juliol), estableix en diversos articles que determinats aspectes del currículum han de ser desenvolupats per la consellera d'Educació i Cultura mitjançant l'Ordre corresponent.

Aquesta Ordre desplega els articles 7.6, 8.5, 11.1, 17.6 i 18 que, d'acord amb el Decret esmentat, han de ser desenvolupats específicament mitjançant una Ordre. Així, aquest document regula la distribució de l'horari lectiu setmanal, la distribució de matèries optatives en els tres primers cursos, els criteris objectius per a la impartició de les matèries optatives i de les matèries d'opció del quart curs, així com els Programes de Diversificació Curricular.

Per altra banda, es fa necessari concretar i desenvolupar altres aspectes del currículum per tal que els centres docents disposin d'un instrument que faciliti la seva organització.

Per tant, d'acord amb la disposició final primera del mencionat Decret 73/2008, a proposta de la Direcció General d'Administració, Ordenació i Inspecció Educatives i amb l'informe previ del Consell Escolar de les Illes Balears, dicta la següent

ORDRE

Article 1

Objecte i àmbit d'aplicació

1. L'objecte d'aquesta Ordre és desenvolupar els articles 7.6, 8.5, 11.1, 17.6 i 18 del Decret 73/2008, els Programes de Diversificació Curricular i concretar diversos aspectes organitzatius dels centres.

2. Aquesta Ordre és d'aplicació en tots els centres docents públics i privats situats en l'àmbit territorial de les Illes Balears que imparteixen els ensenyaments corresponents a l'educació secundària obligatòria.

Article 2

Accés

1. L'alumnat s'incorpora a aquesta etapa l'any natural en què compleix 12 anys, tret que hagi romàs un any més en l'educació primària d'acord amb el que disposa l'article 14.3 del Decret 72/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears.

2. L'alumnat amb necessitats educatives especials, d'acord amb l'article 16.7 del Decret 72/2008, es pot incorporar amb dos anys de retard a l'etapa.

3. L'escolarització dels alumnes menors de 16 anys amb incorporació tardana al sistema educatiu espanyol s'ha de realitzar atenent a les seves circumstàncies, als coneixements, a l'edat i a l'històric acadèmic i psicopedagògic. Quan presentin greus carències lingüístiques en alguna de les llengües oficials, han de rebre una atenció específica que ha de ser, en qualsevol cas, simultània a la seva escolarització en els grups ordinaris, amb els quals han de compartir el major temps possible de l'horari lectiu. Quan se'ls detecti un desfasament curricular de dos o més anys poden ser escolaritzats en un o dos cursos inferiors al que els correspongui per edat, sempre que aquesta escolarització els permeti completar l'educació secundària obligatòria en els límits d'edat establerts amb caràcter general.

4. L'alumnat major de 16 anys amb incorporació tardana al sistema educatiu espanyol que presenti greus problemes d'adaptació a l'educació secundària obligatòria es pot incorporar als programes de qualificació professional inicial, amb l'informe positiu del Departament d'Inspecció Educativa (DIE).

5. En els termes que la Consellera d'Educació i Cultura determini, l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu pot ser atès mitjançant altres mesures organitzatives diferents a les previstes als apartats anteriors.

6. L'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals es pot incorporar a una edat inferior a la prevista amb caràcter general, sempre que ho determini l'equip docent del centre de procedència amb l'informe positiu del DIE i mitjançant

regulació específica de la Consellera d'Educació i Cultura.

Article 3

Permanència

1. L'educació secundària obligatòria es desenvolupa de manera regular entre els dotze i els setze anys d'edat. Això no obstant, d'acord amb l'article 4.2 de la Llei orgànica 2/2006 d'educació (LOE), l'alumnat té dret a romandre escolaritzat en aquesta etapa en règim ordinari fins als devuit anys d'edat, complerts l'any en què finalitzi el curs.

2. També d'acord amb l'article 28.6 de la LOE, l'alumnat pot repetir el mateix curs una sola vegada i dues vegades com a màxim dins de l'etapa. Excepcionalment, es pot repetir una segona vegada a quart curs si no s'ha repetit en els cursos anteriors de l'etapa. Quan aquesta segona repetició s'hagi de produir en el quart curs, es perllongarà un any més el límit d'edat previst a l'apartat anterior.

3. L'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris pot prorrogar-se un any més, sempre que això afavoreixi l'obtenció del títol i sens menyscapse del que disposa l'article 28.6 de la LOE. En casos excepcionals, amb el consentiment dels pares o tutors, l'informe favorable del DIE i l'autorització expressa de la Direcció General d'Administració, Ordenació i Inspecció Educatives (DGAOIE), aquesta mesura es pot ampliar a l'altre alumnat amb necessitat específica de suport educatiu, sempre que això afavoreixi l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria.

4. L'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals pot reduir, mitjançant regulació específica de la Consellera d'Educació i Cultura, la durada d'aquesta etapa sempre que sigui el més adequat per al desenvolupament del seu equilibri personal i la seva socialització.

Article 4

Nombre màxim d'alumnes per grup

1. El nombre màxim d'alumnes per grup en cada un dels cursos de l'educació secundària obligatòria és de 30.

2. La variació del nombre màxim d'alumnes per grup així com el nombre d'alumnes amb necessitat específica de suport educatiu és el que determina la normativa vigent sobre admissió d'alumnes.

Article 5

Currículum

1. El currículum de l'educació secundària obligatòria és el que s'estableix al Decret 73/2008.

2. Els centres docents han de desenvolupar i completar el currículum establert en el Decret 73/2008. La concreció curricular, que s'ha d'incloure en el Projecte educatiu del centre, ha de contenir com a mínim els criteris generals de promoció i titulació, l'oferta de matèries optatives i les programacions didàctiques. Aquestes programacions s'han d'ajustar al currículum que per a cada matèria s'estableix en el mencionat Decret.

3. Per tal de fomentar la innovació i promoure l'autonomia dels centres, la concreció curricular es pot dur a terme mitjançant projectes específics adreçats a millorar l'èxit escolar, assegurant a l'alumnat l'adquisició de les competències bàsiques i els objectius del currículum.

Article 6

Organització curricular

1. L'educació secundària obligatòria s'organitza segons el que disposen els articles 7 i 8 del Decret 73/2008.

2. Els centres docents han de desenvolupar i completar el currículum de les diferents matèries mitjançant les corresponents programacions didàctiques. La concreció del currículum s'ha d'orientar a facilitar l'adquisició dels objectius i de les competències bàsiques de l'etapa.

3. La lectura constitueix un factor primordial per al desenvolupament de les competències bàsiques. Els centres l'han de fomentar en la pràctica docent de totes les matèries.

4. En el quart curs els centres han d'oferir la totalitat de les matèries a les quals es refereix l'article 8.2 del Decret 73/2008. Amb l'objectiu d'orientar l'elecció de l'alumnat, els centres poden establir agrupacions d'aquestes matèries en diferents opcions. En els centres sostinguts amb fons públics el nombre mínim d'alumnes per impartir una d'aquestes matèries és de quinze. Això no obstant, quan circumstàncies especials així ho aconsellin, la Direcció General de Planificació i Centres (DGPC), amb l'informe previ del DIE, pot autoritzar la

impartició d'aquestes matèries a un nombre inferior d'alumnes. La matèria segona llengua estrangera no està sotmesa a aquesta limitació.

Article 7

Distribució de l'horari lectiu setmanal

1. L'horari lectiu setmanal per a cada un dels cursos ha de ser de trenta-dos períodes lectius, distribuïts de dilluns a divendres, que es poden desenvolupar en jornada continuada o partida d'acord amb l'autorització corresponent. La distribució de l'horari lectiu setmanal per a cada curs és la que figura a l'annex 1.

2. En els quatre cursos de la matèria primera llengua estrangera i en una de les hores setmanals es poden assignar dos professors a cada grup per tal d'atendre l'alumnat en els termes que determini el departament didàctic. Igualment es pot procedir en els tres primers cursos de la matèria de ciències de la naturalesa, en els cursos segon i tercer de la matèria de tecnologies i en les matèries de quart de biologia i geologia, física i química, informàtica, segona llengua estrangera i tecnologia. L'assignació d'aquest segon professor o professora només s'ha de fer en aquells grups en els quals el nombre d'alumnes sigui superior a vint.

3. Per tal de poder dur a terme el Projecte educatiu del centre i aquelles actuacions que se'n deriven i que es recullen a la Programació general anual, els directors poden proposar una distribució diferent dels recursos derivats de l'apartat anterior.

4. Les dues matèries en les quals s'organitzen els ensenyaments de la matèria de ciències de la naturalesa de tercer es poden impartir quadrimestralment.

5. El Claustre ha de fixar, amb antelació suficient a l'inici de les activitats lectives, els criteris pedagògics per a l'elaboració de l'horari setmanal de l'alumnat i aquests han de ser tinguents en compte, sempre que sigui possible, pel cap d'estudis a l'hora d'elaborar l'horari setmanal de l'alumnat.

6. Per tal d'adequar el currículum a les necessitats de determinats alumnes, els centres, prèvia autorització de la DGAOIE, podran adoptar una distribució horària diferent a l'expressada a l'annex 1.

Article 8

Professorat i assignació de matèries

1. Per impartir els ensenyaments d'educació secundària obligatòria el professorat ha de reunir els requisits establerts en l'article 94 de la LOE. També poden impartir docència en els dos primers cursos de l'etapa els mestres ja adscrits als cursos primer i segon d'acord amb la disposició transitòria primera de la LOE.

2. L'assignació de matèries a les especialitats docents dels cossos de cate-dràtics i professors d'ensenyament secundari és la que determina el Reial Decret 1834/2008, de 8 de novembre, pel qual es defineixen les condicions de formació per a l'exercici de la docència en l'educació secundària obligatòria, el batxillerat, la formació professional i els ensenyaments de règim especial i s'estableixen les especialitats dels cossos docents d'ensenyament secundari.

3. Pel que fa a les exigències de titulació i especialització del professorat de centres privats, s'han de tenir en compte l'Ordre de 24 de juliol de 1995, per la qual es regulen les titulacions mínimes que han de tenir els professors dels centres privats d'educació secundària obligatòria i batxillerat; l'Ordre de 23 de febrer de 1998, per la qual es regulen les titulacions mínimes i condicions que han de tenir els professors per impartir formació professional específica en els centres privats i en determinats centres educatius de titularitat pública i l'Ordre ECI/759/2008, de 19 de febrer, per la qual se complementa la de 24 de juliol de 1995, o les normes que les modifiquin o substituïxin.

4. La programació i organització de la matèria ciències de la naturalesa en els dos primers cursos correspon als departaments didàctics de biologia i geologia i física i química, els quals han d'establir la col·laboració necessària per impartir-la. En el tercer curs, els ensenyaments de ciències de la naturalesa s'organitzen en dues matèries: biologia i geologia i física i química, que han de mantenir el caràcter unitari a efectes de promoció; les programacions d'aquestes matèries són responsabilitat dels respectius departaments didàctics, els quals han d'establir de manera consensuada la qualificació final, única, de la matèria de ciències de la naturalesa.

5. D'acord amb el Reial decret 1834/2008, la matèria cultura clàssica ha de ser impartida, indistintament, pel professorat de les especialitats docents de llatí o grec del departament didàctic de llengües i cultura clàssiques i la matèria de llatí, preferentment, pel professorat de l'especialitat de llatí. Si no existís aquest departament, les matèries esmentades han de ser impartides per professorat titulat en filologia clàssica o qualsevol titulat universitari superior que hagi

superat un cicle complet dels estudis adients per a l'obtenció de la titulació superior esmentada en aquest apartat.

6. En els centres que no disposin de departament de filosofia, la matèria educació ètico-cívica de quart ha de ser impartida per professorat del departament de ciències socials.

7. Correspon al director o directora del centre, a proposta del cap d'estudis, la designació del professorat que ha d'impartir una determinada matèria quan aquesta pugui ser impartida per diversos departaments.

Article 9

Orientació i tutoria

1. Cada grup d'alumnes ha de tenir, almenys, un o una docent com a tutor o tutora, que ha de designar la direcció del centre a proposta del cap d'estudis preferentment entre els professors que tinguin major nombre d'hores de docència al grup. La funció tutorial implica coordinar les activitats de tutoria i dur a terme el conjunt d'accions educatives que contribueixin a l'adquisició de les competències bàsiques per part de l'alumnat, que l'orientin, que el dirigeixin i li donin suport en el seu procés educatiu per aconseguir maduresa i autonomia. Les funcions dels professors tutors són les que determina la normativa vigent.

2. L'equip directiu ha de garantir que la persona responsable de la tutoria imparteixi docència a tot el grup d'alumnes del qual exerceix la tutoria.

3. S'ha de promoure el desenvolupament de fórmules de tutoria compartida i personalitzada que possibilitin un assessorament individualitzat i estable al llarg de l'etapa.

Article 10

Optativitat

1. L'oferta de matèries optatives en els centres ha d'estar orientada a facilitar a l'alumnat la consolidació dels aprenentatges fonamentals, així com la seva orientació educativa posterior o la seva incorporació a la vida laboral.

2. L'alumnat ha de cursar a cada un dels tres primers cursos una matèria optativa. Quan un alumne o alumna hagi de repetir curs pot canviar de matèria optativa.

3. D'acord amb l'article 17.6 del Decret 73/2008, l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu pot substituir la matèria optativa pel programa d'acolliment lingüístic i cultural corresponent. El o la cap d'estudis ha de decidir sobre l'oportunitat d'aquesta mesura, que només es pot dur a terme durant un curs escolar. En els documents oficials d'avaluació s'ha de fer constar com a nom de la matèria optativa Programa d'acolliment lingüístic i cultural (PALIC). La qualificació de la matèria ha d'anar a càrrec del professor o professora responsable del programa i s'ha de fer en els mateixos termes que la resta de matèries.

Article 11

Oferta de matèries optatives

1. En el primer curs els centres poden oferir les matèries optatives següents: processos de comunicació, segona llengua estrangera, taller de matemàtiques i taller de teatre. La segona llengua estrangera és d'oferta obligatòria.

2. En el segon curs els centres poden oferir les matèries optatives següents: processos de comunicació, segona llengua estrangera, taller d'artesanaria, taller de matemàtiques, taller de música i taller de teatre. La segona llengua estrangera, el taller d'artesanaria i el taller de música són d'oferta obligatòria.

3. En el tercer curs els centres poden oferir les matèries optatives següents:

- a) Les matèries optatives del currículum oficial esmentades a l'annex 2.
- b) Les matèries optatives dissenyades pel centre i que ja disposen d'autorització expressa per ser impartides.

Les matèries cultura clàssica i segona llengua estrangera són d'oferta obligatòria.

4. La matèria processos de comunicació pot ser oferta indistintament en les dues llengües oficials i en llengua estrangera. La matèria taller de teatre s'ha d'impartir preferentment en llengua catalana.

5. Com a norma general, els ensenyaments de la segona llengua estrangera s'han d'iniciar en el primer curs. Això no obstant, l'alumnat es pot incorporar a aquests ensenyaments en qualsevol curs sempre que acrediti els coneixements mínims necessaris; a aquest efecte s'ha de seguir el procediment que estableixi el departament de llengües estrangeres o, si és el cas, el subdepartament

ment corresponent. Els centres han de garantir que l'alumnat que ha cursat i superat un segon idioma pugui cursar-lo fins a finalitzar l'etapa.

Article 12

Assignació i currículum de les matèries optatives

1. A l'annex 3 s'estableix l'assignació de les matèries optatives als diversos departaments didàctics dels instituts d'educació secundària. Els departaments didàctics als quals queden adscrites les diferents matèries optatives que s'imparteixen al centre han d'incloure aquestes matèries en les seves programacions didàctiques.

2. El currículum de les matèries optatives amb currículum oficial s'estableix a l'annex 2. Els departaments didàctics als quals queden adscrites les diferents matèries optatives han d'adaptar els currículums a les condicions particulars dels centres i de cada grup d'alumnes.

3. A l'annex 6 figura el currículum de la matèria taller de ciències experimentals i a l'annex 7 el de la matèria taller de música.

Article 13

Nombre de grups de matèries optatives

1. En els centres sostinguts amb fons públics, el nombre de grups de matèries optatives per a cada curs no pot ser superior al nombre que resulti de multiplicar el nombre de grups ordinaris de cada curs per 1'5.

2. Això no obstant, quan circumstàncies especials així ho aconsellin, la Direcció General de Planificació i Centres Educatius, amb l'informe previ del Departament d'Inspecció Educativa, pot autoritzar la impartició d'aquestes matèries amb un nombre inferior d'alumnes.

Article 14

Programes de Diversificació Curricular i de Qualificació Professional Inicial

La regulació dels Programes de Diversificació Curricular figura com a annex 4 d'aquesta Ordre. Els Programes de Qualificació Professional Inicial estan regulats per l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de 24 de març de 2009.

Article 15

Mesures de reforç educatiu

1. Les mesures de reforç tenen caràcter organitzatiu i metodològic. La seva finalitat és assolir l'èxit escolar i afavorir el desenvolupament personal de l'alumne. Han d'anar adreçades a l'alumnat que presenti dificultats per a l'assoliment de les competències bàsiques i els objectius del currículum.

2. Els centres educatius han d'organitzar les mesures de reforç, tant individuals com col·lectives, segons els casos. Entre d'altres mesures els centres poden optar per proporcionar material adequat a les característiques de l'alumnat, organitzar suports individuals en el grup ordinari, suports col·lectius mitjançant agrupaments flexibles de caràcter temporal o desdoblaments de grups.

3. L'atenció de l'alumnat que promociona d'un curs a un altre amb matèries pendents s'ha de fer d'acord amb el programa establert en l'article 11 de l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de dia 22 de desembre de 2008, sobre l'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat d'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.

4. D'acord amb l'article 17.3 del Decret 73/2008, la integració de matèries en àmbits, en els dos primers cursos de l'etapa, amb l'objectiu de reduir el nombre de professors que intervenen en un mateix grup, ha de tenir com a referent el currículum de totes les matèries que s'hi integren i l'horari assignat a totes aquestes matèries. Té efecte en l'organització dels ensenyaments però no en les decisions associades a l'avaluació i promoció. A aquests efectes, la Comissió de Coordinació Pedagògica ha de determinar el nombre d'àmbits i matèries que els integren. A les actes d'avaluació final, hi han de figurar les qualificacions de totes les matèries.

5. L'aplicació de les mesures de reforç educatiu s'ha de revisar periòdicament i, en qualsevol cas, a l'acabament del curs escolar.

6. Les mesures de reforç han de ser recollides en les programacions didàctiques dels departaments corresponents.

Article 16

Llibres de text i materials curriculars

1. Correspon als centres educatius, en el marc de la seva autonomia pedagògica, elegir els materials curriculars i, si és el cas, els llibres de text, sempre que s'adaptin al rigor científic adequat a l'edat de l'alumnat i al currículum establert pel Decret 73/2008. Els materials han de reflectir i fomentar el respecte als principis, a les llibertats i als valors democràtics, així com als principis i als valors recollits en la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral davant la violència de gènere, als quals ha d'ajustar-se tota

l'activitat educativa.

2. Els llibres de text i els altres materials curriculars han de complir en tot cas el que es preveu al Projecte lingüístic del centre. Els llibres de text no poden ser substituïts abans de transcórrer un període mínim de quatre cursos acadèmics. Excepcionalment, quan la programació docent ho requereixi, i amb l'informe favorable del Departament d'Inspecció Educativa, poden ser substituïts abans de la finalització del període esmentat.

3. Els centres han de comunicar a les famílies la relació del material didàctic per a cada nou curs escolar abans del 30 de juny.

Article 17

Coordinació amb els centres d'educació primària

1. Els centres d'educació secundària han de participar en les actuacions de coordinació amb els centres d'educació primària que tenen adscrits. Els centres de primària i els centres de secundària han de planificar les actuacions perquè aquesta coordinació sigui efectiva. S'ha de comptar amb la col·laboració de l'Equip d'Orientació Educativa i Psicopedagògica (EOEP) o la persona responsable de l'orientació del centre de primària i la respectiva del centre de secundària sota la coordinació de la direcció del centre. Aquesta coordinació ha de quedar reflectida a les respectives programacions generals anuals i ha de ser avaluada a la memòria final corresponent. El DIE ha de supervisar els processos de coordinació i n'ha de fer l'assessorament. En la coordinació entre centres adscrits, s'hi han d'incloure aspectes relatius al coneixement de l'alumnat que passa d'educació primària a educació secundària obligatòria, a la continuïtat del Projecte lingüístic dels centres, als continguts curriculars, als mètodes i als sistemes d'avaluació, i als aspectes organitzatius de cada centre.

2. En referència a l'alumnat que s'incorpora a l'etapa, els centres d'educació primària han de remetre, abans del 30 de juny, al centre d'educació secundària respecte l'informe d'aprenentatge al qual fa referència l'article 16 del Decret 72/2008, una còpia de l'historial acadèmic d'educació primària i el llibre d'escolaritat de l'ensenyament bàsic si l'alumne o l'alumna en disposa. La informació referida a l'alumnat amb necessitats educatives especials ha d'incloure: el dictamen d'escolarització, l'informe psicopedagògic actualitzat en el darrer curs de primària i el document individual d'adaptacions curriculars. En relació a la resta de l'alumnat, s'han de remetre els informes realitzats pels serveis d'orientació, sempre que s'hagi fet alguna intervenció, i/o l'informe de l'equip educatiu; en particular, s'ha de remetre l'informe individual de necessitat específica de suport educatiu.

Article 18

Ensenyaments de religió

1. L'ensenyament de la religió s'ha d'impartir en tots els cursos de l'etapa. La distribució horària setmanal per a cada curs és la que s'estableix a l'annex 1. Els centres han de garantir que aquests ensenyaments s'imparteixen en horari lectiu.

2. L'ensenyament de la religió és d'oferta obligada per a tots els centres i voluntària per als alumnes. Al començament de cada curs acadèmic, els pares o tutors dels alumnes han de manifestar en el moment de la matrícula si els seus fills han de rebre o no ensenyament de religió.

3. Els alumnes que optin per l'ensenyament de la religió poden elegir entre les següents opcions:

a) Ensenyament de la religió catòlica o d'aquelles altres confessions religioses amb les quals l'Estat té subscrits acords internacionals o de cooperació en matèria educativa: Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya, Federació de Comunitats Israelites d'Espanya, Comissió Islàmica d'Espanya.

b) La matèria història i cultura de les religions.

4. El professorat responsable dels ensenyaments de les diverses religions ha de confeccionar la programació didàctica corresponent. L'elaboració de la programació didàctica de la matèria història i cultura de les religions ha d'anar a càrrec dels departaments responsables de la seva impartició.

Article 19

Alumnat que no opti per l'ensenyament de la religió

1. L'alumnat que no opti per l'ensenyament de la religió ha de rebre atenció educativa directa en horari simultani al de l'ensenyament de la religió.

2. L'atenció educativa ha d'anar a càrrec del professorat que designi el director o la directora del centre, a proposta del o de la cap d'estudis. Aquesta atenció pot consistir en activitats d'estudi o en qualsevol altra mesura organitzativa que no comporti l'aprenentatge de continguts curriculars associats al coneixement del fet religiós ni a qualsevol matèria de l'etapa. Les mesures organitzatives que disposin els centres han de ser incloses en el seu Projecte educatiu per tal que els pares o tutors i els alumnes les coneguin amb anterioritat.

Article 20

Ensenyaments del sistema educatiu espanyol impartits en llengües estrangeres

1. Els centres sostinguts amb fons públics que vulguin impartir alguna matèria en llengua estrangera ho han de fer a través de les convocatòries corresponents per a la implantació de seccions europees o d'altres programes de la conselleria d'Educació i Cultura per a l'aprenentatge en llengües estrangeres. Per a l'admissió d'alumnes s'han d'aplicar els criteris establerts per la Conselleria d'Educació i Cultura. Entre els criteris particulars no es poden establir criteris lingüístics.

2. Els centres privats que vulguin impartir alguna matèria en llengua estrangera han de sol·licitar l'autorització a la DGAOIE.

3. La impartició d'una matèria en llengua estrangera no ha de suposar la modificació del currículum establert al Decret 73/2008, ni ha d'afectar el que estableix el Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en els centres docents no universitaris de les Illes Balears. S'ha d'assegurar que al llarg de l'etapa l'alumnat que rebí aquests ensenyaments adquireixi la terminologia bàsica de la matèria en ambdues llengües oficials.

Disposició final primera
Autorització

S'autoritza els directors generals de la Conselleria d'Educació i Cultura perquè adoptin les mesures necessàries per aplicar el que disposa aquesta Ordre.

Disposició final segona
Entrada en vigor

Aquesta Ordre entra en vigor l'endemà d'haver-se publicat en el Butlletí Oficial de les Illes Balears.

Palma, 27 d'abril de 2009

La consellera d'Educació i Cultura
Bàrbara Galmés Chicón

Annex 1
Distribució de l'horari lectiu setmanal

Matèries	1r curs	2n curs	3r curs	4t curs
Ciències de la naturalesa	3	3	4	-
Ciències socials	3	3	3	3
Educació eticocívica	-	-	-	2
Educació física	2	2	2	2
Educació per a la ciutadania i els drets humans	-	1	-	-
Educació plàstica i visual	3	-	2	-
Llengua castellana i literatura	4	4	3	3
Llengua catalana i literatura	4	4	3	3
Primera llengua estrangera	3	3	3	4
Matemàtiques	3	4	3	4
Música	3	-	2	-
Tecnologies	-	3	3	-
Optativa	2	2	2	-
Religió/ Activitat alternativa	1	2	1	1
Tutoria	1	1	1	1
Biologia i geologia				3*
Educació plàstica i visual				3*
Física i química				3*
Informàtica				3*
Llatí				3*
Música				3*
Segona llengua estrangera				3*
Tecnologia				3*
Total	32	32	32	32

A quart curs l'alumnat ha de triar tres matèries de les assenyalades amb (*)

Annex 2
Relació de matèries optatives

Matèria	Curs	Currículum
Cant coral	3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Conservació i recuperació del patrimoni cultural	3r	Resolució 25/05/94 (BOE 142 15/06)
Cultura clàssica	3r	Annex Decret 73/2008 (BOIB 27/06)
Expressió corporal	3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Imatge i expressió	3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Papers socials de dones i homes	3r	Resolució 17/01/95 (BOE 21 25/01)
Processos de comunicació	1r, 2n i 3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Segona llengua estrangera	1r, 2n i 3r	Annex Decret 73/2008 (BOIB 27/06)
Taller d'artesanía	2n	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Taller d'astronomia	3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Taller de ciències experimentals	3r	Ordre 27/04/09 Annex 6
Taller de matemàtiques	1r, 2n i 3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Taller de música	2n	Ordre 27/04/09 Annex 7
Taller de teatre	1r, 2n i 3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III
Transició a la vida adulta i activa	3r	Resolució 10/06/92 (BOE 147 19/06) Annex III

Annex 3

Adscripció de matèries optatives als departaments didàctics

Optativa	Departament al qual s'adscriu
Cant coral	Música
Conservació i recuperació del patrimoni	Ciències socials
Expressió corporal	Educació física
Imatge i expressió	Dibuix i educació plàstica
Papers socials de dones i homes	Orientació/ Filosofia/ Ciències socials
Processos de comunicació	Llengua catalana/ Llengua castellana/ Llengües estrangeres
Segona llengua estrangera	Llengües estrangeres
Taller d'artesanía	Dibuix i educació plàstica
Taller d'astronomia	Biologia i geologia/ Física i química/ Matemàtiques
Taller de ciències experimentals	Biologia i geologia/Física i química
Taller de matemàtiques	Matemàtiques
Taller de música	Música
Taller de teatre	Llengua catalana/ Llengua castellana/ Llengües clàssiques/Altres
Transició a la vida adulta i activa	Orientació educativa

La barra inclinada (/) no indica cap tipus de prioritat.

Annex 4

Programes de Diversificació Curricular

1. Finalitat

Els Programes de Diversificació Curricular (PDC) tenen per finalitat que l'alumnat, mitjançant una organització dels continguts i de les matèries diferent a la que s'estableix amb caràcter general, pugui assolir els objectius i les competències bàsiques de l'etapa i obtenir, per tant, el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

2. Accés

1. Pot participar en aquests programes l'alumnat que hagi cursat el tercer curs d'ESO. També ho pot fer aquell alumnat que, una vegada cursat segon, no estigui en condicions de promocionar a tercer i hagi repetit ja una vegada a l'etapa d'educació secundària obligatòria.

2. En tots els casos és indispensable l'avaluació acadèmica i psicopedagògica i l'informe favorable del DIE en els termes que s'estableixen en aquesta Ordre. La incorporació s'ha de fer una vegada oïts l'alumne o alumna i la seva família.

3. L'equip docent pot proposar la incorporació a un PDC, sempre amb els requisits indicats als apartats anteriors, de l'alumnat que en cursos anteriors s'hagi trobat amb dificultats generalitzades d'aprenentatge que li hagin impedit assolir els objectius proposats per al curs corresponent i que es trobi en situació de risc evident de no assolir els objectius i les competències bàsiques de l'etapa cursant el currículum ordinari.

4. Atès el caràcter de mesura extraordinària que tenen aquests programes, l'equip docent ha d'especificar en el seu informe els motius pels quals considera que aquesta mesura és més adequada que les previstes amb caràcter general de promoció o, en el seu cas, de repetició i amb caràcter particular d'accés als programes de qualificació professional inicial.

5. L'alumnat que s'incorpori al programa ha de seguir formant part d'un grup ordinari, que és el seu grup de referència.

3. Durada

La durada dels PDC és, amb caràcter general, de dos cursos. L'alumnat s'hi incorpora al primer curs del programa. Això no obstant, es poden incorporar al segon curs del programa:

- Els alumnes que han cursat quart curs.
- Els alumnes majors de 16 anys que han estat dos anys en el tercer curs sense superar-lo.

4. Estructura

1. Els PDC han d'incloure en cada un dels cursos:

a) Dos àmbits específics, un amb elements de caràcter lingüístic i social, i un altre amb elements de caràcter científicotecnològic. L'àmbit lingüístic i social ha d'incloure els aspectes bàsics del currículum de tercer i quart curs d'ESO corresponents a les matèries ciències socials, geografia i història, llengua castellana i literatura i llengua catalana i literatura. L'àmbit científicotecnològic ha d'incloure els aspectes bàsics del currículum de tercer i quart curs d'ESO corresponents a les matèries matemàtiques i ciències de la naturalesa. Es pot establir també un àmbit de caràcter pràctic que ha d'incloure, almenys, els aspectes bàsics del currículum corresponent a la matèria de tecnologies de tercer i quart.

b) Almenys tres de les matèries establertes per a l'etapa que no estiguin integrades en els àmbits anteriors. Els centres les han de determinar entre les que figuren a l'annex 5. Una d'aquestes ha de ser la matèria llengua estrangera, que es pot adaptar a les característiques d'aquest alumnat.

c) Dues hores setmanals de tutoria.

d) Matèries optatives fins a completar l'horari setmanal establert per a l'etapa.

2. Atès el caràcter opcional de les matèries de ciències de la naturalesa (biologia i geologia i física i química) al quart curs d'ESO, per a la selecció dels continguts d'aquestes matèries s'ha de tenir en compte, fonamentalment, el que forma part del currículum comú per a tot l'alumnat de l'etapa. Els continguts de la matèria matemàtiques del segon curs del programa han de tenir com a referència l'opció A per a quart d'ESO d'aquesta matèria. Quan s'imparteixi l'àmbit pràctic, atès el caràcter opcional de la matèria de tecnologia al quart curs d'ESO, per a la selecció dels continguts d'aquesta matèria s'ha de tenir en compte, fonamentalment, el que forma part del currículum comú per a tot l'alumnat de l'etapa.

3. Les matèries optatives poden ser les d'oferta ordinària del centre o matèries optatives dissenyades a aquest efecte; en aquest cas, s'ha de tenir l'autorització de la DGAOIE. Dins aquestes matèries optatives s'hi poden incloure tallers d'iniciació professional de caràcter genèric.

4. La distribució horària setmanal és la que consta a l'annex 5. Sempre que es disposi dels recursos adients es pot ampliar l'horari destinat als àmbits, sense superar l'horari setmanal de 32 hores.

5. Alumnat

1. Amb caràcter general, l'alumnat ha de cursar els ensenyaments de les matèries no incloses en els àmbits, i en el seu cas les matèries optatives, juntament amb la resta dels alumnes del seu grup de referència, integrat en grups ordinaris. Excepcionalment, si l'organització del centre ho aconsella, poden establir-se altres formes d'agrupament.

2. Per a la impartició dels àmbits, el nombre màxim d'alumnes per grup és de quinze.

3. Per poder formar un grup que segueixi un PDC, el nombre mínim d'alumnes és de deu.

4. Això no obstant, quan circumstàncies especials així ho aconsellin, la DGPC, amb l'informe previ del DIE, pot autoritzar la formació d'un grup amb un nombre inferior d'alumnes al que s'estableix a l'apartat anterior.

6. Professorat

1. En els centres públics els ensenyaments corresponents als àmbits lingüístic i social i científicotecnològic han de ser impartits, preferentment, pel professorat d'àmbit del departament d'orientació. Si el nombre d'hores és superior a les que pot assumir aquest professorat, o quan l'organització del centre ho aconselli, el director o directora del centre, a proposta del cap d'estudis, pot assignar aquestes hores a catedràtics i professors d'ensenyament secundari d'alguna de les especialitats que tinguin atribució docent per impartir qualsevol de les matèries que els integren.

2. En aquells centres en els quals l'àmbit pràctic formi part del programa, ha de ser impartit, preferentment, pel professorat d'àmbit del departament d'orientació en els termes establerts en l'article 3.5 del Reial Decret 1834/2008.

3. En els centres privats, els ensenyaments corresponents als àmbits han de ser impartits per professors que tinguin alguna de les titulacions necessàries per impartir qualsevol de les matèries que els integren.

7. Tutoria

1. Cada grup de diversificació curricular ha de tenir assignat un tutor o tutora, preferentment del departament d'orientació. El tutor sempre que sigui possible, ha de ser el mateix durant tot el programa. Aquest docent ha d'assumir una de les dues hores destinades a les activitats de tutoria; l'altra hora de tutoria correspon al tutor o tutora del grup de referència. Ha de quedar garantida la coordinació entre els dos tutors.

2. La tutoria de l'alumnat d'aquest programa es definirà i realitzarà de forma personal, individualitzada i contínua, i tindrà l'assessorament prioritari del Departament d'orientació.

8. Avaluació i promoció

1. L'avaluació de l'alumnat que cursa un PDC ha de tenir com a referent fonamental l'assoliment de les competències bàsiques i els objectius de l'educació secundària obligatòria, així com els criteris d'avaluació específics del programa.

2. Com per a la resta de l'alumnat, l'avaluació és contínua i diferenciada segons els àmbits i matèries i s'ha de regir pel que disposa la normativa vigent.

3. Quan un alumne o alumna s'incorpora a un PDC amb matèries pendents de cursos anteriors no les ha de recuperar. Això no obstant, per tal de millorar la nota mitjana de l'etapa, l'alumne o alumna les pot recuperar d'acord amb el que els centres estableixin en el programa de recuperació de matèries pendents. Aquells que s'incorporin al segon any del programa han de recuperar, en el seu cas, les matèries amb avaluació negativa no incloses en els àmbits però sí en el programa per al primer any.

4. D'acord amb l'article 10.4 de l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de 22 de desembre de 2008 sobre l'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat d'educació secundària obligatòria, es poden presentar a les proves extraordinàries de setembre els alumnes que tenen un màxim de quatre àmbits o matèries del programa sense superar, del mateix curs o del curs anterior. Aquestes proves han de ser elaborades pels diversos departaments considerant els aspectes curriculars mínims no adquirits i poden versar sobre la totalitat o sobre una part de la programació de la matèria o l'àmbit corresponent. L'alumnat que, després de les proves extraordinàries de setembre, si és el cas, sigui avaluat negativament en algun àmbit o matèria del primer curs del programa, l'ha de recuperar d'acord amb el que s'estableixi per a aquest alumnat en el programa de recuperació de matèries pendents previst en l'article 11 de l'Ordre esmentada.

5. No es pot repetir el primer curs d'un programa. En el cas que un alumne o alumna finalitzi el primer curs havent assolit suficientment les competències bàsiques i els objectius del curs, l'equip docent pot proposar, si això afavoreix el seu desenvolupament, la seva incorporació al quart curs del currículum ordinari.

9. Titulació

1. L'alumnat que hagi cursat un PDC i que superi tots els àmbits i matèries que l'integren obtindrà el títol de graduat en educació secundària obligatòria. També poden obtenir aquest títol aquells alumnes que, després de les proves extraordinàries, hagin aprovat els àmbits lingüístic i social i científicotecnològic i tinguin avaluació negativa en una o dues matèries del programa, i excepcionalment en tres, sempre que l'equip docent consideri que han assolit les competències bàsiques i els objectius de l'etapa. A aquests efectes, i en els programes que disposin d'un àmbit pràctic, s'ha de considerar aquest àmbit com una matèria.

2. L'equip docent, en la sessió d'avaluació final del mes de juny, ha de proposar per a l'obtenció del títol l'alumnat que hagi superat tots els àmbits i les matèries que formen part del programa i hagi assolit les competències bàsiques i els objectius de l'etapa. Posteriorment, en la sessió d'avaluació extraordinària de setembre, l'equip docent ha d'aplicar les decisions de titulació establertes a l'apartat anterior.

3. L'alumnat que, en finalitzar el programa, no estigui en condicions d'obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria pot romandre un any més en el programa, sempre que compleixi els requisits d'edat establerts en l'article 4.2 de la LOE.

10. Elaboració del programa

1. El PDC ha de ser elaborat pel departament d'orientació en col·laboració amb els departaments didàctics, coordinats pel cap d'estudis. Una vegada aprovat, aquest programa ha de passar a formar part del Projecte educatiu del centre com a mesura específica d'atenció a la diversitat.

2. El programa ha d'incloure, entre d'altres, els elements següents:

- a) Criteris per determinar l'alumnat que s'hi ha d'incorporar.
- b) Horari setmanal i determinació de les matèries del currículum general que s'hi han d'impartir així com de les matèries optatives, d'acord amb el que s'estableix a l'apartat 4.
- c) Programacions didàctiques dels àmbits i de les matèries optatives específiques.
- d) Metodologia i criteris d'avaluació que garanteixin l'assoliment de les competències bàsiques i dels objectius de l'etapa.
- e) Criteris per a l'agrupament de l'alumnat i per a l'organització dels espais i dels recursos materials.
- f) Mesures per a la recuperació d'àmbits o matèries pendents que integren el programa.
- g) Criteris i procediment per a l'avaluació i revisió del mateix programa.

11. Procediment per a la incorporació d'alumnes al programa

1. Després de la segona avaluació, l'equip docent, coordinat pel professor tutor, ha de decidir els alumnes que poden ser proposats per a un PDC i n'ha d'emetre un informe, que ha de signar el tutor i ha d'adreçar al cap d'estudis. En aquest informe s'hi ha d'indicar, a més de les observacions recollides a l'apartat 2.4, el nivell assolit per l'alumne o alumna en les diverses matèries cursades, així com els suggeriments que es considerin oportuns per a la millor aplicació del programa.

2. Posteriorment, el departament d'orientació ha de realitzar una avaluació psicopedagògica de l'alumne o alumna proposat per a un PDC, coordinada pel professor o professora especialista en psicologia i pedagogia i amb la participació del professorat de l'equip docent. Aquesta avaluació s'ha d'entendre com un procés en el qual s'ha de recollir informació sobre, almenys, els aspectes següents:

- a) La història escolar de l'alumne o alumna i les mesures educatives adoptades prèviament.
- b) Les característiques personals de l'alumne o alumna que puguin influir en la seva capacitat d'aprenentatge.
- c) Característiques del context escolar, social i familiar que puguin estar incidint en el procés d'ensenyament i aprenentatge.

El procés de l'avaluació psicopedagògica ha de finalitzar amb una proposta de les mesures educatives que es considerin més adequades i, en el seu cas, amb orientacions que permetin concretar el PDC per a aquest alumne o alumna.

El departament d'orientació ha d'emetre un informe que ha d'incloure les conclusions de l'avaluació psicopedagògica.

3. El tutor o tutora, juntament amb l'orientador del centre i amb els informes de l'equip docent i de l'avaluació psicopedagògica, s'ha de reunir amb l'alumne o alumna i els seus pares o tutors legals per informar-los de les característiques del PDC i per plantejar-los la conveniència de la seva incorporació a aquest programa, alhora que els ha d'informar del caràcter no vinculant de la proposta. S'ha de recollir per escrit l'opinió dels pares i de l'alumne o alumna.

4. El cap d'estudis ha de convocar una sessió especial amb l'assistència del tutor o tutora i de l'orientador del centre en la qual s'ha de fer la proposta definitiva sobre la incorporació o no al programa.

5. Finalment, el director o directora del centre ha de remetre al DIE la proposta definitiva, que ha d'incloure els informes ressenyats anteriorment i una còpia de l'acta de la sessió especial.

6. És indispensable l'informe favorable del DIE per tal que un alumne o alumna es pugui incorporar al programa.

7. Aquest procés ha de finalitzar en un termini que garanteixi la incorporació de l'alumnat al programa al començament del curs escolar. Excepcionalment, es pot sol·licitar la incorporació a un programa ja iniciat al llarg del primer trimestre del curs, sempre que es compleixin les condicions establertes en aquesta Ordre i amb l'informe favorable del DIE.

12. Sol·licitud del programa

1. Per implantar un PDC els centres han de sol·licitar-ho, dins el termini que estableixi la convocatòria corresponent, a la DGPC. En la sol·licitud, els directors dels centres han d'incloure un informe sobre les necessitats que justifiquen l'aplicació del programa, les seves línies principals, una previsió del nombre d'alumnes que el cursaran i els recursos disponibles per implantar-lo.

2. La DGPC, amb l'informe del Departament d'Inspecció Educativa, ha de comunicar als centres, dins la primera quinzena de juliol, l'autorització o la denegació per impartir els PDC.

13. Seguiment del programa

1. El desenvolupament del PDC ha de ser objecte de seguiment i avaluació específics. A aquest efecte, el departament d'orientació ha d'adjuntar a la memòria de fi de curs un informe que ha d'incloure:

- Una valoració sobre el progrés de l'alumnat que ha cursat un PDC.
- Una valoració del funcionament del programa i, si n'és el cas, una proposta de modificació.

2. El DIE ha de supervisar l'aplicació dels PDC per comprovar la seva adequació al que es disposa en aquesta Ordre.

14. Pròrroga i revocació del programa

1. L'autorització d'un PDC suposa la possibilitat d'impartir-lo cada curs acadèmic sense necessitat de sol·licitar cada curs la seva autorització.

2. La DGPC pot revocar l'autorització per impartir un PDC quan no es compleixin les condicions establertes per a la seva implantació.

15. Orientació en els centres privats

En els centres privats que no disposin de departament d'orientació, les referències a aquest departament s'entenen fetes als professionals que compleixin les funcions d'orientació educativa i psicopedagògica a l'educació secundària obligatòria.

Annex 5

Programes de Diversificació Curricular
Distribució de l'horari lectiu setmanal

ÀMBITS	3r curs	4t curs
Científicotecnològic	6	6
Lingüístic i social	8	8
Pràctic (potestatiu del centre)	3	3
MATÈRIES (com a mínim, tres)		
Educació eticocívica	-	2
Educació física	2	2
Educació plàstica	2	3
Informàtica	-	3
Llengua estrangera	3	4

Música	2	3
Tecnologia (si no hi ha àmbit pràctic)	3	3
Religió	1	1
TUTORIA	2	2
MATÈRIES OPTATIVES	Fins a completar les 32 hores	Fins a completar les 32 hores
TOTAL	32	32

Annex 6

TALLER DE CIÈNCIES EXPERIMENTALS

Introducció

Entre les diverses contribucions que les matèries de ciències de la naturalesa aporten a l'adquisició de les competències bàsiques a l'educació secundària obligatòria, s'hi troba la capacitat per conèixer el món físic i interactuar-hi a partir de l'aprenentatge dels conceptes i dels procediments essencials de cadascuna d'aquestes ciències i de l'ús de les seves relacions.

En aquest sentit, i amb la intenció d'oferir a l'alumnat una visió més globalitzada de la ciència, es proposa per al tercer curs de l'ESO la matèria optativa taller de ciències experimentals, que persegueix fonamentalment dos objectius: per una part, el de completar el currículum de les matèries obligatòries de l'àmbit científic presents a l'etapa a partir d'un tractament més interdisciplinari dels continguts i, per l'altra, el de complementar aquest currículum mitjançant l'aprenentatge d'alguns procediments –i actituds– que freqüentment resten desplaçats davant la tendència predominant a donar preponderància als conceptes.

Acceptat, doncs, el caire bàsicament procedimental de la matèria, el fil conductor per dur a terme el seu currículum han de ser els treballs pràctics. Tot i que s'han proposat diverses classificacions dels treballs pràctics a partir dels objectius que pretenen, una de les més acceptades estableix una divisió en quatre grups: experiències (utilitzades per aconseguir una percepció dels fenòmens), experiments il·lustratius (adients per comprovar principis i lleis), exercicis pràctics (útils per a l'aprenentatge de mètodes i tècniques i per a la determinació de propietats generals i característiques) i petites investigacions (ideals per a la construcció de coneixement i per apropar l'alumnat a les formes del que fer científic).

Aquests petits treballs d'investigació cal que siguin plantejats sempre des d'un determinat cos de coneixements i, si pot ser, des de distintes disciplines de l'àrea científica. Tot i que interessa que l'alumnat treballi, per exemple, l'observació de fenòmens i la recollida de dades, convé que ho faci des d'un referent conceptual per tal que la interpretació, la valoració i la crítica dels resultats obtinguts tinguin sentit. D'aquesta manera serà possible, a més, plantejar un mateix estudi des de diversos punts de vista, integrant les distintes perspectives obtingudes en el si d'un enfocament interdisciplinari.

En definitiva, la matèria ha de contribuir, juntament amb la resta de matèries científiques de l'etapa, a familiaritzar l'alumnat amb les distintes formes pròpies del treball científic, com són ara la discussió sobre problemes quotidians relacionats amb la ciència i la tecnologia, l'enunciat d'hipòtesis, el plantejament de conjectures i inferències fonamentades, la planificació i la implementació de dissenys experimentals, la sistematització per la recollida de dades, l'elaboració de conclusions i, de forma especial, l'anàlisi i la comunicació dels resultats mitjançant el suport adequat (escrit, gràfic, multimèdia, etc.) i l'ús de la terminologia científica adient per a cada cas.

Com amb la resta de currículums de l'àrea de les ciències a l'ESO, cal utilitzar com a llengua d'estudi i comunicació la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears. La contextualització de la matèria no sols ha d'afavorir la normalització lingüística del català, sinó que també n'ha d'assegurar la normalització terminològica i l'ús correcte de la llengua d'especialitat. El llenguatge científic i tecnològic és un llenguatge d'especialitat que es caracteritza per una terminologia específica. Els termes que s'utilitzaran en aquesta matèria estan relacionats, bàsicament, amb instruments i aparells de laboratori, de taller i de camp, i amb mètodes, procediments i tècniques. El coneixement i la comprensió d'aquests termes convé que també formi part del procés d'ensenyament/aprenentatge de la matèria.

Orientacions metodològiques

Bona part dels objectius d'aquesta matèria es corresponen amb els procediments, habilitats, tècniques, valors... propis del treball científic. Així, els continguts es presenten estructurats entorn dels procediments i de les actituds que caracteritzen els mètodes usats de la ciència. Però això no vol dir que els conceptes no hi hagin de ser presents; ben al contrari, els procediments i les actituds propis de la ciència s'aprenen quan es realitzen investigacions científiques que es desenvolupen sobre conceptes i sistemes conceptuals concrets.

Convé, per tant, tenir en compte que els procediments i les actituds han de ser treballats en relació amb teories, lleis o principis bàsics de les ciències. El

professorat ha de decidir en cada cas quins dels continguts conceptuals de la matèria són els més adequats per desenvolupar-los.

L'ordre en el qual es plantegen els continguts no és l'ordre en què han de ser abordats a l'aula sinó que se n'ha de fer un tractament contextualitzat. Queda oberta, per tant, la possibilitat de realitzar diferents tipus d'organització, seqüenciació i concreció dels continguts proposats.

Les activitats concretes que cada professor o professora desenvolupi han de complir com a condició primera que siguin útils per treballar els objectius de la matèria a través dels procediments i les actituds corresponents. En aquest sentit, són del tot aprofitables les experiències que hagi tingut el professorat a l'hora d'impartir altres matèries optatives de caire experimental com ara taller de laboratori, flora i fauna, astronomia, botànica aplicada, contaminació, energies renovables i medi ambient, taller de química, taller d'alimentació i d'altres.

Per tal d'establir un fil conductor que doni coherència a les distintes activitats que es posin en pràctica es pot partir, per exemple, de la història de les ciències, treballar sobre algun problema extret de l'entorn proper de l'alumnat, elegir un centre d'interès o, també, seleccionar continguts bàsics de les àrees científiques.

Les activitats fonamentals que han de dur a terme els alumnes han de ser, com ja s'ha esmentat a la introducció, els treballs pràctics en petit grup realitzats dins el laboratori o al camp. Atès que la història ens diu que el coneixement científic s'ha generat, quasi sempre, a partir de la necessitat de donar solució a problemes (malalties, manca d'energia, escassetat d'aliments, necessitat de nous materials...), sembla del tot apropiat plantejar les petites investigacions com a estratègies per resoldre problemes, entesos com a situacions que presenten dificultats per a les quals l'alumnat no disposa de solucions immediates evidents.

Pel que fa a la seqüenciació, és convenient anar incrementant gradualment la dificultat al llarg del curs, de manera que les activitats inicials siguin relativament senzilles i les finals, més complexes. Les experiències, els experiments il·lustratius, els exercicis pràctics i les petites investigacions han de ser prou diversos com per atendre alumnes de característiques diferents.

L'alumnat ha de tenir un paper actiu en tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Els alumnes han d'incrementar els seus coneixements en realitzar les activitats i, d'altra banda, han de valorar el treball cooperatiu com una de les formes més idònies de cercar respostes científiques als problemes. Per tant, s'ha d'estimular i facilitar el treball en petit grup o en gran grup tant a l'aula com al laboratori i al camp.

Pel que fa a l'espai, essent eminentment pràctic l'enfocament d'aquesta matèria, és desitjable que es desenvolupi de forma preferent al laboratori o al camp. S'ha de tenir especial esment a les normes de seguretat i al tractament de residus, i també a l'ordre, la neteja i el respecte al medi. Si les possibilitats d'experimentació en el laboratori no permeten reproduir les condicions que es voldrien estudiar, és recomanable fer ús de models i simulacions. Per a això no hem d'oblidar les possibilitats que ofereixen la informàtica, la xarxa i els documents audiovisuals, siguin o no interactius.

L'avaluació consisteix en un conjunt d'activitats destinades a obtenir informació fiable i útil del procés d'ensenyament-aprenentatge per ajudar a orientar l'alumnat i a elegir els canvis necessaris en el procés per millorar l'assoliment dels objectius.

Els criteris d'avaluació són la millor guia per comprovar els aprenentatges dels alumnes i per seleccionar i utilitzar els instruments d'avaluació i les activitats adients en funció dels recursos disponibles. Convé partir dels coneixements inicials que els alumnes tenen sobre els mètodes de treball utilitzats per la ciència.

Per dur a terme aquesta avaluació en una matèria essencialment pràctica com aquesta es requereix del professorat l'observació i el registre de l'actuació de l'alumne o alumna en el laboratori o al camp. D'aquest treball es valora l'interès, la predisposició a col·laborar en grup, la participació i la constància en la feina, així com l'adquisició de destreses i capacitats. Es pot completar aquesta avaluació amb alguna prova de llapis i paper on hagin d'aplicar els procediments apresos, tant en petit grup com de forma individual.

De cada problema o petita investigació s'ha de presentar el corresponent informe o memòria, que ha d'incloure la formulació del problema, l'emissió d'hipòtesis, el disseny experimental, els muntatges, l'estratègia i les tècniques aplicades, les conclusions que es poden derivar dels resultats i la bibliografia (webgrafia) utilitzada.

No s'ha d'oblidar tampoc la importància de treballar les exposicions orals dels treballs i la conveniència de fomentar l'ús de les TIC en aquestes exposicions (elaboració de pàgines web, de powerpoints,...).

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

Aquesta matèria està relacionada amb la capacitat per conèixer el món físic i interactua-hi. El coneixement i la intervenció en el món físic requereix l'aprenentatge dels principals conceptes de cadascuna de les ciències de la naturalesa però també implica fer ciència, és a dir, aprendre a utilitzar els procediments científics i adquirir els valors de l'activitat científica. La matèria desenvolupa aquesta competència a través de la familiarització amb el treball científic.

En el procés d'investigació o resolució de problemes s'ha de mesurar, fer càlculs matemàtics, elaborar i interpretar gràfics, representar, utilitzar models matemàtics... Totes aquestes operacions estan relacionades amb la competència matemàtica.

Una part important de l'activitat científica és la comunicació. A través de l'elaboració d'informes d'investigació i de l'exposició dels treballs realitzats es contribueix a la competència en comunicació lingüística, oral i escrita. Perquè hi hagi una adequada comunicació científica, ja sigui oral o escrita, és necessari elaborar un discurs en el qual s'utilitzi la terminologia adient, s'argumenti, s'expliquin i es descriguin fets, s'estableixin relacions entre idees, fets, fenòmens... La utilització del català com a llengua de comunicació científica pot contribuir de forma molt important a capacitar els alumnes per poder-se expressar en aquesta llengua en tots els àmbits de la seva activitat.

A través d'aquesta matèria s'han de treballar els procediments relacionats amb la recerca i la selecció d'informació a diferents fonts i el seu tractament. Tots aquests procediments estan relacionats amb la competència en el tractament de la informació i la competència digital. Un instrument fonamental per al tractament de la informació són les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). Aquestes tecnologies permeten la comunicació, la recerca d'informació, les simulacions i visualitzacions de situacions, l'obtenció i el tractament de dades, etc.

La contribució de la matèria taller de ciències a la competència social i ciutadana està relacionada, bàsicament, amb el paper de la ciència en la preparació de futurs ciutadans d'una societat democràtica que puguin participar activament en la presa fonamentada de decisions. Els continguts, fonamentalment procedimentals i actitudinals, que s'aprenen en la matèria estan relacionats amb la resolució de problemes i amb la presa de decisions, competències bàsiques que hauria de tenir qualsevol ciutadà o ciutadana. Per prendre decisions s'han d'utilitzar procediments i valors relacionats amb la recerca i el tractament de la informació, amb el raonament, la responsabilitat, la coherència...

La matèria també contribueix a la competència cultural i artística. La pràctica científica no és només una activitat que es desenvolupa dins una determinada cultura, és també cultura. Una part d'aquesta cultura és la llengua. La utilització de la llengua catalana per a la comunicació a l'aula i al laboratori contribueix a augmentar l'interès per la cultura pròpia. Per altra banda, les capacitats com ara l'observació, la intuïció, la imaginació, la creativitat... són comunes a la ciència i a l'art.

La capacitat de resoldre problemes és fonamental per desenvolupar la competència per aprendre a aprendre. De fet, s'aprèn a través de la resolució de problemes, la qual cosa comporta plantejar-se qüestions sobre els fenòmens del nostre entorn i donar respostes coherents i imaginatives, tenir la capacitat de treballar en grup i saber compartir el coneixement amb els altres.

El treball científic forma part de l'activitat racional, la qual cosa suposa qüestionar dogmes i prejudicis, i d'aquesta manera contribueix al desenvolupament de l'autonomia i la iniciativa personal. L'activitat científica potencia l'autoestima i les capacitats d'enfrontar-se amb criteri propi a problemes oberts, de saber resoldre les dificultats, d'assumir de forma autocrítica els errors com a part del procés de descobriment, de participar en la recerca temptativa de solucions i, en síntesi, d'implicar-se amb responsabilitat, confiança i creativitat en la pràctica científica.

Objectius

L'optativa taller de ciències experimentals de 3r curs d'educació secundària obligatòria té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Formular i reconèixer problemes i utilitzar estratègies personals coherents amb els procediments de la ciència en la seva resolució.
2. Seleccionar, analitzar i interpretar textos científics i divulgatius, així com informació presentada en forma de dades numèriques o representacions gràfiques.
3. Utilitzar de forma crítica fonts d'informació diferents.
4. Expressar amb claredat les idees científiques, oralment i per escrit, utilitzant amb correcció el llenguatge científic i, quan sigui necessari, gràfics, diagrames, símbols i equacions.
5. Realitzar mesures amb diferents aparells i instruments i interpretar les

dades mitjançant representacions gràfiques i càlculs numèrics o amb tractament informàtic.

6. Dissenyar i utilitzar instruments i tècniques de contrastació.

7. Formular hipòtesis, analitzar variables, dissenyar i realitzar experiments, elaborar conclusions i comunicar resultats dels treballs pràctics i de les investigacions.

8. Realitzar treballs en equip, participant activament i ordenadament en debats, emetent judicis propis raonats amb arguments i escoltant les opinions dels altres respectuosament.

9. Tenir una actitud científica i crítica davant la realitat i fomentar la curiositat i el desig d'aprofundir en els coneixements.

10. Valorar el paper de la ciència com a activitat humana i comprendre la importància del treball dels científics en temes relacionats amb la indústria, el medi ambient, la societat i la qualitat de vida.

11. Realitzar els treballs de laboratori o de camp amb seguretat, precisió, neteja i ordre. Manipular els productes químics, les eines i els instruments de manera responsable i seguint les normes de seguretat pertinents.

12. Tractar amb seguretat per a les persones i amb respecte cap al medi ambient els residus produïts en el laboratori.

Continguts

Bloc 1. Utilització d'estratègies pròpies del treball científic

- Recerca i selecció d'informació de caràcter científic utilitzant les tecnologies de la informació i comunicació i altres fonts. Ús de llibres, revistes, documents, estadístiques, mapes, etc. o realització d'enquestes i entrevistes per obtenir informació.

- Plantejament de problemes de forma operativa i discussió del seu interès i rellevància.

- Formulació d'hipòtesis i prediccions lògiques.

- Disseny de la investigació. Establiment i control de les variables que hi intervenen; canvi de la variable independent per comprovar els efectes que produeix en la variable dependent, mentre es mantenen constants les variables controlades.

- Disseny i execució de muntatges experimentals, resolució de les dificultats causades per factors imprevistos i pertorbadors.

- Observació i descripció d'objectes i fenòmens. Determinació dels criteris per realitzar les observacions (color, forma, mida, funció, comportament, etc.), elecció de la tècnica o dels instruments adequats a les observacions que volen realitzar-se.

- Recollida directa de dades, amb ajuda d'aparells o sense, guiada per hipòtesis més o menys explícites. Elecció de les unitats de mesura.

- Expressió de mesures i resultats amb la concreció i la precisió adequades. Reconeixement del caràcter aproximat de la mesura. Utilització de la notació científica i del sistema internacional d'unitats.

- Organització de la informació recollida o de les observacions realitzades. Ordenació de mesures o dades que caracteritzin un conjunt, establiment de relacions entre elles. Expressió de les dades en gràfiques, taules o esquemes.

- Classificació de dades formant grups basats en una o diverses propietats comunes, interpretació d'estructures jeràrquiques de classificació i comprensió de la utilitat dels sistemes unificadors de classificació per a la comunicació.

- Ús de programes bàsics per a l'obtenció i el tractament de dades. Anàlisi de dades organitzades en taules i gràfics.

- Interpretació de resultats, reconeixement de si verifiquen o no la hipòtesi de partida, reformulació d'hipòtesis davant les noves dades experimentals, reconeixement de les relacions causa-efecte i formulació d'un model interpretatiu senzill.

- Obtenció de conclusions. Anàlisi crítica del treball realitzat, comprensió de la necessitat de no sobrepassar les conclusions que poden derivar d'uns resultats per aconseguir major precisió i rigor en investigacions posteriors.

- Comunicació dels resultats. Ús de diferents tècniques: exposició oral, informe escrit, audiovisual, mural, maqueta, etc. Elaboració d'informes escrits amb estructura coherent, clars, precisos i ordenats, utilitzant el vocabulari adequat.

Bloc 2. Destreses i tècniques

- Coneixement i utilització de tècniques bàsiques per treballar de forma eficaç al laboratori o al camp.

- Maneig d'instruments usuals en els laboratoris de ciències experimentals. Ús d'instruments de mesura com la balança, el termòmetre, el baròmetre, el cronòmetre, la brúixola, etc.; d'instruments d'observació com el microscopi, la lupa, els prismàtics, etc.; de material de vidre com la proveta, l'encenedor d'alcohol, la caixa de Petri, etc.; i d'altres materials com mapes, martells, càmeres fotogràfiques, enregistradores, etc.

- Construcció d'instruments i aparells senzills, com instruments de mesura diversos, estacions meteorològiques, terraris, aquaris, maquetes, models interpretatius, etc.

- Utilització correcta dels materials, les substàncies i els instruments bàsics d'un laboratori.

- Comportament conforme a les normes de seguretat i de respecte

mediambiental en el laboratori i en el tractament de residus.

- Respecte per les condicions de conservació i manteniment dels materials de treball.

Bloc 3. Actituds relatives a la resolució de problemes i a la visió de la ciència com a construcció social

- Adquisició de les actituds característiques del treball científic:

- Curiositat, necessària per formular preguntes, plantejar-se problemes o el desig de conèixer i comprendre.

- Creativitat, necessària per a la formulació d'hipòtesis, per a la realització del disseny experimental, per al plantejament del problema o per a la realització del seu estudi des de perspectives diferents.

- Confiança en si mateix, ja que la consideració que un mateix pot abordar el problema és necessària per realitzar una investigació.

- Constància, necessària per superar les dificultats que van apareixent i per poder concloure el treball d'investigació.

- Raonament de les solucions aparentment òbvies, rigor i precisió.

- Reconeixement de la importància del treball en equip i del respecte a les aportacions dels altres en la labor científica i tècnica. Repartiment de responsabilitats i control mutu del treball assignat a cada membre del grup.

- Respecte a les regles d'intercanvi al grup, acceptació de la posada en qüestió de les idees pròpies, disposició a aportar la informació que es posseeixi i presa en consideració de les idees i informacions dels altres per modificar el criteri propi.

- Actitud crítica, capacitat de seleccionar, contrastar i avaluar informacions procedents de diferents fonts, però també actitud d'autocrítica davant les opinions pròpies.

- Valoració de la ciència com una activitat humana en què intervenen factors de tipus social o cultural i en la qual pot apreciar-se la provisionalitat de les idees científiques davant dels dogmes com a veritats immutables.

- Reconeixement de la importància del coneixement científic per prendre decisions i per fer front a problemes que ens afecten directament o indirectament.

- Valoració de les aportacions de les ciències experimentals per donar resposta a les necessitats dels éssers humans i per millorar les condicions de la seva existència, així com per apreciar la diversitat natural i cultural i gaudir-ne, i per participar en la seva conservació, protecció i millora.

- Reconeixement de les relacions de les ciències experimentals amb la tecnologia, la societat i el medi ambient, considerant les possibles aplicacions de l'estudi realitzat i les seves repercussions.

- Respecte a l'entorn natural i reforç d'actituds favorables a la seva conservació i protecció, tot fent atenció a les circumstàncies ambientals relatives a la insularitat de la nostra Comunitat.

Criteris d'avaluació

1. Saber formular i resoldre problemes.

Es tracta d'avaluar si l'alumnat és capaç de formular problemes relacionats amb el medi natural i social, d'elaborar hipòtesis, de dissenyar estratègies de resolució, d'aplicar-les i de treure'n les conclusions oportunes. No es tracta d'aplicar un conjunt de regles sinó de ser capaç d'abordar situacions obertes que puguin presentar diverses solucions.

2. Aplicar conceptes bàsics de la ciència.

Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'assolir els conceptes bàsics de la ciència per poder-los aplicar a la resolució de problemes relacionats amb les situacions quotidianes.

3. Saber utilitzar de forma crítica les distintes fonts.

Es pretén valorar si els estudiants analitzen de manera sistemàtica i rigorosa les diferents fonts d'informació, distingint el que és rellevant del que és accessori, així com les dades de les opinions.

4. Saber utilitzar instruments i tècniques d'investigació.

Es pretén valorar la capacitat de l'alumnat per seleccionar, aplicar i utilitzar els instruments i les tècniques d'investigació més adequades per a l'estudi i la resolució de problemes i qüestions que siguin habituals en els treballs de camp i de laboratori.

5. Reconèixer la importància del treball en equip per a la resolució de problemes.

Es tracta d'avaluar si l'alumnat és capaç de treballar en equip, d'argumentar i de participar en la resolució dels problemes plantejats.

6. Valorar la importància que tenen els models teòrics proposats per la ciència.

Es pretén que l'alumnat valori la importància dels models teòrics, però que a la vegada sigui capaç de relativitzar-los per poder estudiar i comparar diverses explicacions d'un mateix fenomen, o bé analitzar les conseqüències dels avenços tecnològics.

7. Elaborar conclusions.

Es tracta de veure si els alumnes són capaços d'extreure informació a partir de gràfics i de taules i de comunicar amb claredat les conclusions d'un treball realitzat.

Annex 7

TALLER DE MÚSICA

Introducció

La música forma part, a l'educació primària, del que coneixem com a educació artística. El pas a l'educació secundària obligatòria (ESO) marca una nova fita: fer que els coneixements assolits de manera global, treballats des de la perspectiva de la participació, l'actitud i l'aprenentatge d'eines bàsiques, es consolidin en uns coneixements que permetin l'aprofundiment i el control de conceptes i procediments més complexos.

Aquest taller de música respon a la necessitat d'oferir una matèria que sigui un pont entre primer i tercer d'ESO, cursos en què la música és una matèria comuna, encara que no pretén només ser una connexió entre els dos cursos esmentats sinó també oferir uns coneixements que puguin servir a un alumnat molt divers.

El taller ha de respondre a diferents nivells de coneixement inicial de l'alumnat. Així, el currículum pretén integrar tots aquests nivells i permetre activitats perquè tothom pugui desenvolupar-se. Pedagogs musicals com Murray Schaffer i J. Paynter, en diversos estudis i assajos, entenen la manera d'aprendre música com una activitat essencialment creativa, de discussió i d'experimentació sobre els diferents elements de la música. Aquesta manera de treballar permet l'aprenentatge musical des de l'enfocament de la creació, partint de qualsevol nivell inicial de l'alumnat, ja que, encara que els conceptes siguin els mateixos per a tots (crear un obstinat, per exemple), cadascun dels alumnes o grups de treball pot partir de zero o incorporar els seus coneixements previs i desenvolupar-los. El fet que alguns alumnes tinguin coneixements musicals i puguin crear formes més complexes pot millorar els resultats de tot el grup, actuant com a referent.

Encara que a un nivell molt bàsic, el disseny que presenta aquest taller pot ser considerat d'orientació professional ja que pretén ser un marc adient per desenvolupar capacitats relacionades amb diferents professions d'avui dia: tècnics de muntatges escenogràfics, informàtics, tècnics d'enregistrament i de so, enginyers de so, tècnics en telecomunicacions, món del teatre i dansa en general, compositors, educació musical, cinema, publicitat o periodisme audiovisual.

Els continguts es presenten al voltant de tres aspectes:

- Composició i interpretació de formes musicals senzilles, així com elaboració de versions i/o arranjaments propis. Aquest bloc pretén ser un punt de partida per a la creació, partint de projectes molt senzills fins arribar a produccions més elaborades. Les necessitats d'aprofundir en el llenguatge musical i en altres aspectes tècnics sorgiran des de la pràctica.

- Tècniques d'arranjament i instrumentació, usant mitjans informàtics musicals. Des de la pràctica dins l'aula, fer propostes que suposin un acostament als mitjans d'edició, seqüenciació i enregistrament del so de manera progressiva.

- Producció musical i audiovisual. El taller permet apropar-nos cada vegada més a projectes d'orientació professional des dels vessants de la crítica musical, l'elaboració de propostes pròpies i el treball en equip.

Orientacions metodològiques

Els diferents conceptes d'aquest taller s'han de treballar d'una manera pràctica mitjançant els procediments de creació, ja sigui des de la interpretació i la creació musical com des de la manipulació sonora i audiovisual.

Creiem que aquests conceptes no poden ser treballats de manera informàtica si abans no han estat interioritzats per l'alumnat a través de la interpretació, l'escolta, la improvisació i la pràctica d'exemples proposats pel professorat.

La seqüència completa d'aprenentatge que consideram adient és:

Presentació del concepte - Audició i/o reconeixement - Pràctica senzilla d'un exemple mitjançant la improvisació i/o la interpretació - Creació pròpia

usant els recursos informàtics i tècnics - Edició de partitura - Interpretació, si cal, de les composicions pròpies - Enregistrament d'aquesta interpretació en els diferents suports.

S'ha de tenir en compte l'aplicació de mesures per facilitar l'aprenentatge de l'alumnat i la seva integració i participació, ja que el taller ha de respondre a diferents nivells de coneixements inicials:

- alumnes amb un nivell de competència curricular adient després de primària.
- alumnes amb problemes d'aprenentatge (que es fan especialment palesos en aquesta matèria).
- alumnes que trien la matèria per aprofundir-hi (alumnes d'escoles de música o amb coneixements musicals).

Per aquest motiu les activitats han d'estar seqüenciades de manera que l'alumnat pugui incorporar-se al taller amb els coneixements musicals propis.

S'ha de valorar, en el cas dels alumnes amb problemes d'aprenentatge, el seu progrés, s'han de prendre mesures que afavoreixin diferents nivells de grups de feina, i s'han d'adaptar els criteris d'avaluació pel que fa als elements del llenguatge musical usats i a la seva interpretació.

De la mateixa manera, s'ha de tenir en compte el nivell que poden assolir alumnes amb experiència musical, avaluant el progrés que presentin i adaptant els objectius i els exercicis al seu ritme d'aprenentatge.

Encara que la composició és un treball difícil, els continguts proposats permeten treballar des de formes molt elementals fins a formes més elaborades i, amb el suport del professor o professora, es pot aconseguir que els alumnes puguin adquirir un cert grau d'independència creativa per poder desenvolupar les seves idees. Com ja s'ha esmentat abans, cada alumne o alumna ha de tenir un seguiment segons les seves possibilitats i els coneixements previs.

És necessari l'ús d'ordinadors, i possiblement de l'aula d'informàtica, per poder fer aquesta feina de composició. La dinàmica de l'aula ha de permetre treballar davant l'ordinador per parelles o en petits grups i assignar altres tasques a la resta d'alumnat, així com treballar amb ordinadors i/o portàtils a l'aula de música quan sigui necessari. Els programes de seqüenciació, edició de partitures i tractament de so són necessaris per a aquest treball.

A l'aula de música es treballa la interpretació, utilitzant els instruments de què es disposi o que puguin aportar els alumnes. La seqüenciació d'activitats ha de preveure el fet que algunes aules estan poc dotades de material i el professorat ha de seleccionar aquelles interpretacions que es puguin dur a terme. Això no ha de ser impediment perquè a la fase de composició informàtica els alumnes tinguin llibertat per fer el seu treball.

L'experiència no ha de consistir solament a crear, sinó també a experimentar amb el grup les composicions i els arranjaments, tant individuals com col·lectius. Després de gaudir de la creació i de la interpretació, cal experimentar amb l'enregistrament de les peces treballades, que permet apreciar molts detalls que d'altra manera no serien percebuts.

Per a l'enregistrament, es pot començar d'una manera molt bàsica emprant un enregistrator o una càmera de vídeo i anar formant un petit estudi de gravació i so, amb un enregistrator de diferents pistes amb els seus micròfons, i una taula de mesclades de so. L'ús d'aquests mitjans permet que els alumnes entrin en contacte amb el món professional de la informàtica i del tractament del so i de la imatge.

Amb els coneixements adquirits els alumnes haurien d'arribar a ser crítics tant amb la música que creen com amb la que escolten. Mitjançant la creació de composicions pròpies, cada alumne o alumna es fa conscient de les seves mancances i limitacions, però també de les seves habilitats.

És interessant també que els alumnes coneguin músiques i estils diferents dels que estan de moda, com a fonament enriquidor de la seva cultura musical, incitant així la seva curiositat i ampliant els seus gustos. El coneixement de músiques d'altres pobles i cultures els ha de permetre no sols enriquir la seva experiència personal sinó també ampliar coneixements sobre l'ús dels diferents elements del llenguatge musical i sobre les sonoritats d'arreu del món.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

La creació musical suposa un constant exercici de transmissió d'idees. Permet entendre i portar a la pràctica els mecanismes que regeixen la comunicació mitjançant un codi artístic, tecnològic i musical, contribuint així a l'adquisició de la competència en comunicació lingüística.

El treball amb el llenguatge musical reforça la comprensió lectora i l'escriptura en general, la comprensió de la gènesi i l'evolució dels codis d'escrip-

tura i també l'adquisició d'un vocabulari musical bàsic.

La música vocal, com a música amb text, reforça també aquesta competència, tant des del punt de vista de la lectura i l'apreciació com de la creació de textos de caràcter, idioma, gènere, època... diferents. Suposa l'anàlisi de textos, la comprensió del seu significat i la seva interpretació tenint-ne en compte la intenció, l'entonació precisa, el ritme, etc.

Per últim, reforça i permet l'adquisició del coneixement a través de la lectura comprensiva i l'escriptura de textos així com l'intercanvi d'idees i opinions entre els alumnes.

La competència matemàtica es treballa al taller de música, com a matèria de caire pràctic i experimental, a través de la resolució de problemes i del plantejament d'hipòtesis per a la creació artísticomusical, contribuint així al desenvolupament del pensament lògic i de la capacitat deductiva implícits en el procés musical. Mitjançant el llenguatge musical també es treballa el càlcul operatiu.

El taller de música incideix en gran mesura en la manipulació del so, treballant així la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic a partir de l'observació, la manipulació, la creació i l'anàlisi del fenomen sonor. Les activitats d'interpretació vocal i instrumental permeten l'observació, el coneixement, el desenvolupament d'habilitats (lateralitat, coordinació) i la cura del propi cos i de la veu i el respecte per aquests, fomentant els bons hàbits (postura, higiene, etc).

Una matèria dedicada al coneixement i al desenvolupament de la música no pot deixar de treballar la sensibilització pel que fa al renou, a la importància i a l'observació del silenci i, per tant, a la sensibilització respecte al problema ambiental que suposa la contaminació acústica.

Part dels continguts d'aquesta matèria treballen directament la competència de tractament de la informació i competència digital a partir de l'ús del programari específic per a l'edició i la creació musical, i també amb la manipulació, l'enregistrament i la producció digital del so i de la imatge, presents en les produccions pròpies, sense oblidar la recerca de materials i informació a la xarxa global.

El taller de música contribueix de manera particular a la competència social i ciutadana en el seu vessant de feina en equip. El resultat final d'un producte depèn de la col·laboració entre els membres del grup, que fomenta el coneixement, la valoració i el respecte de les idees de tots els integrants de l'equip.

El treball col·laboratiu i integrador permet desenvolupar el diàleg, la tolerància, l'empatia, les habilitats i les actituds socials que faciliten un bon ambient de feina, aconseguint projectes més creatius i enriquidors, respectant i valorant d'una manera adequada les feines i els exercicis treballats de manera individual i col·lectiva.

La competència cultural i artística és present en tant que la creació artística és un dels primers objectius d'aquest taller. S'han de tenir presents en tot moment els referents musicals i artístics tant de la cultura occidental com d'altres cultures, així com la seva contextualització en les societats que els creen i les seves formes d'apreciació estètica.

El procés de producció artística constitueix l'essència del taller de música, des de la gènesi de la idea fins a la producció i la distribució final. També potencia l'expressió de diferents propostes respectant totes les manifestacions musicals relacionades o no amb altres llenguatges artístics i amb el context sociocultural.

L'anàlisi i la pràctica de les diverses tècniques de creació artística, des de les més intuïtives a les més elaborades, han de ser una constant en el desenvolupament d'aquesta matèria tant en el seu vessant interpretatiu com en el creatiu, a partir d'aportacions pròpies i alienes i de la posterior avaluació dels resultats, de les aportacions i de les propostes de millora per a una millor comprensió del fet musical com a font de plaer i d'enriquiment personal.

La interpretació i la creació musical fomenten constantment la disciplina i el respecte per les normes, l'afany de superació, la creativitat, l'auto crítica i la col·laboració, així com la capacitat d'atenció i concentració, elements que contribueixen a desenvolupar la competència per aprendre a aprendre.

La necessitat d'una pràctica regular requereix un exercici de concentració i atenció, el respecte per les normes d'interpretació en grup i de creació, la capacitat crítica en l'anàlisi de les produccions pròpies i alienes a través de l'escolta atenta, l'esforç per aconseguir una millora dels resultats i la creativitat i l'originalitat en el plantejament de propostes.

El caràcter pràctic de la matèria suposa que l'alumne fa constantment;

d'aquesta manera la planificació i la presa de decisions ha de ser una constant, ja sigui de creació, de millora o d'opcions d'interpretació, contribuint així a l'autonomia i iniciativa personal.

La responsabilitat i la perseverança són capacitats que es potencien en la creació i en l'execució dels projectes musicals. La creació artística suposa una revisió constant del resultat i contribueix de manera efectiva a desenvolupar una visió estètica particular. L'apreciació crítica de les creacions pròpies contribueix que l'alumnat prengui consciència de si mateix, de les seves possibilitats i mancances i que estableixi accions que li permetin assolir els objectius proposats.

Objectius

L'optativa taller de música de 2n curs d'educació secundària obligatòria té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Desenvolupar la creativitat personal a partir de l'experimentació sonora.
2. Compondre i interpretar formes musicals senzilles seguint pautes donades.
3. Conèixer i practicar tècniques bàsiques d'arranjaments i d'instrumentació.
4. Aplicar les noves tecnologies a la creació audiovisual i a la interpretació musical.
5. Apropar-se al coneixement de l'enregistrament i la manipulació del so a partir de les creacions pròpies i de l'entorn sonor que ens envolta.
6. Analitzar les creacions i les interpretacions pròpies emetent judicis i fent servir un vocabulari adient.
7. Gaudir del procés creatiu i interpretatiu i del treball en grup.
8. Respectar qualsevol fet musical i acceptar criteris i gustos musicals diferents dels propis.

Continguts

Bloc 1. Composició i interpretació de formes musicals senzilles, versions i arranjaments propis

- Treball d'improvisació col·lectiva i individual sobre esquemes previs com a eina per arribar a la composició.
- Projectes musicals a partir de textos i imatges.
- Composició de formes musicals senzilles, donades unes pautes de creació: obstinats, preguntes i respostes, formes binàries i ternàries, cançó-balada, blues-rock, poemes musicats, composicions de música electrònica, versions o recuperacions de temes populars, música de publicitat.
- Treball d'elements del llenguatge musical que siguin necessaris com a eines de composició durant el procés d'aprenentatge.
- Interpretació de composicions, versions o arranjaments propis, elaborant acompanyaments senzills com obstinats, bordons i acords bàsics.
- Pràctica de la tècnica instrumental i vocal mitjançant la interpretació de les diferents composicions.
- Valoració i anàlisi dels treballs realitzats considerant les diferents aportacions per tal d'assolir el millor resultat possible.

Bloc 2. Tècniques d'arranjaments i instrumentació

- Ús de programes informàtics per a la composició d'acompanyaments rítmics, melòdics i harmònics.
- Realització d'instrumentacions a partir de combinacions tímbriques i de textures diverses amb el suport de les noves tecnologies.
- Maneig progressiu de paràmetres d'edició i impressió de partitures.
- Interès per l'aprofundiment en la teoria musical necessària per a l'elaboració d'arranjaments i instrumentacions.
- Valoració dels recursos informàtics en la creació musical.

Bloc 3. Producció musical i audiovisual

- Elements que intervenen en els processos d'enregistrament i manipulació del so.
- Realització d'enregistraments i posterior manipulació amb eines i situacions diverses.
- Pautes bàsiques per a l'audició crítica.
- Audició i anàlisi crítica de diversos enregistraments, propis o aliens.
- Produccions audiovisuals i les seves eines.
- Elaboració de projectes audiovisuals: videoclip, anunci publicitari, presentacions, sonorització d'imatges...
- Valoració de l'enregistrament com a eina d'anàlisi i millora de la producció musical.
- Conscienciació de la importància que pot tenir la tecnologia en la creació i en la interpretació musical i audiovisual.
- Interès per l'ús de la tecnologia musical i audiovisual en el desenvolupament creatiu.

Críteris d'avaluació

1. Reconèixer, identificar i relacionar els elements bàsics del llenguatge musical i les seves bases teòriques.

Aquest criteri pretén avaluar com l'alumnat utilitza i relaciona les grafies musicals referents a la melodia, al ritme, a l'harmonia, al timbre... aplicades als projectes que es duïguin a terme.

2. Emprar els elements bàsics del llenguatge musical per crear, editar i reproduir música utilitzant mitjans informàtics.

Mitjançant aquest criteri s'avalua la capacitat de connectar aspectes teòrics i pràctics amb la seva aplicació a les activitats informàtiques.

3. Crear projectes musicals a partir d'esquemes proposats.

Es tracta d'analitzar com l'alumnat desenvolupa la seva capacitat creativa. Més que el resultat final s'ha d'avaluar el conjunt del procés: des del plantejament inicial a les estratègies utilitzades per a la realització i la consecució dels projectes.

4. Interpretar adequadament les peces i els fragments musicals proposats.

Avalua les habilitats tècniques i expressives, el respecte per les normes d'interpretació individual i en grup, així com l'interès per la superació personal i col·lectiva.

5. Aplicar sistemes d'enregistrament i reproducció de so.

Es pretén avaluar el grau de coneixement i l'ús de les eines necessàries per dur a terme enregistraments dels projectes treballats amb aparells de gravació i reproducció bàsics.

6. Produir i elaborar petits projectes audiovisuals

Mitjançant aquest criteri s'avaluen les destreses en la utilització del so en relació a la imatge, el maneig de les tècniques precises, l'interès de les propostes realitzades i la capacitat d'elaborar i dur a terme projectes audiovisuals individuals i col·lectius.

7. Respectar qualsevol fet musical amb mentalitat oberta i acceptar criteris i gustos musicals diferents dels propis.

Aquest criteri avalua l'actitud davant la creació, la interpretació i l'escolta de música individual i col·lectiva respectant l'aportació dels companys i de les diferents cultures.

8. Exposar el propi criteri amb argumentacions lògiques i raonades.

Avalua la capacitat crítica de l'alumnat i la mesura en què aquesta està basada en criteris fonamentats, així com la utilització d'un vocabulari adient.

9. Tenir cura del material informàtic, audiovisual i musical.

Valora el respecte pels materials de l'aula, com a eines que pertanyen a tots i permeten desenvolupar la feina, i la capacitat de portar el material individual i d'organitzar el de l'aula adequadament.

— O —

Num. 9606

Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de dia 27 d'abril de 2009, sobre el desenvolupament de l'educació primària a les Illes Balears

El Decret 72/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears (BOIB núm. 192 de 2 de juliol), estableix en diversos articles que determinats aspectes del currículum han de ser desenvolupats per la consellera d'Educació i Cultura mitjançant l'Ordre corresponent.

Aquesta Ordre desenvolupa en concret els articles 8, 9, 10, i 20 del Decret esmentat, que fan referència a la concreció curricular, a la distribució de l'horari lectiu setmanal i a la coordinació entre etapes; a més precisa també alguns aspectes de l'organització curricular i dels materials didàctics.

Per altra banda, es fa necessari concretar i desenvolupar altres aspectes del currículum per tal que els centres docents disposin d'un instrument que faciliti la seva organització.

Per tant, d'acord amb la disposició final primera del mencionat Decret 72/2008, a proposta de la Direcció General d'Administració, Ordenació i Inspecció Educatives, i amb l'informe previ del Consell Escolar de les Illes Balears, dicta la següent

ORDRE

Article 1

Objecte i àmbit d'aplicació

1. L'objecte d'aquesta Ordre és desenvolupar els articles 8, 9, 10 i 20 del Decret 72/2008 i concretar diversos aspectes organitzatius dels centres.

2. Aquesta Ordre és d'aplicació en tots els centres docents públics i privats situats en l'àmbit territorial de les Illes Balears que imparteixen els ensenyaments corresponents a l'educació primària.

Article 2

Accés

1. L'alumnat s'ha d'incorporar a aquesta etapa l'any natural en què compleixi 6 anys, tret que hagi romàs un any més en l'educació infantil d'acord amb el que disposa l'article 13.5 del Decret 71/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears.

2. L'escolarització dels alumnes amb incorporació tardana al sistema educatiu s'ha de realitzar atenent les seves circumstàncies, els coneixements, l'edat i l'historial acadèmic i psicopedagògic. Quan presentin greus carencies lingüístiques en alguna de les llengües oficials, han de rebre una atenció específica que ha de ser, en qualsevol cas, simultània a la seva escolarització en els grups ordinaris, amb els quals han de compartir el major temps possible de l'horari lectiu. Quan se'ls detecti un desfasament curricular de més d'un cicle, poden ser escolaritzats en un curs inferior al que els correspongui per edat; si se supera aquest desfasament, s'han d'incorporar al grup que els correspon per edat. Per a aquests alumnes, la Conselleria d'Educació i Cultura facilitarà als centres els recursos necessaris perquè adoptin les mesures de reforç necessàries que afavoreixin la seva integració escolar i la recuperació del seu desfasament i els permetin continuar amb aprofitament els seus estudis.

3. En els termes que la Conselleria d'Educació i Cultura determini, l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu pot ser atès mitjançant altres mesures organitzatives que les previstes a l'apartat anterior.

Article 3

Permanència

1. D'acord amb l'article 2.1 del Decret 72/2008, l'educació primària es desenvolupa ordinàriament entre els sis i els dotze anys d'edat.

2. També d'acord amb l'article 14.3 del Decret 72/2008, quan un alumne o alumna no hagi aconseguit el desenvolupament corresponent de les competències bàsiques i el grau de maduresa adequat, ha de romandre un any més en el mateix cicle. Aquesta mesura es pot prendre una sola vegada al llarg de l'educació primària.

3. En relació a l'alumnat amb necessitats educatives especials, d'acord amb l'article 16.7 del Decret 72/2008, i sense perjudici de la permanència durant un curs més en el mateix cicle, la seva escolarització pot perllongar-se un any més en l'etapa en centres ordinaris, sempre que això afavoreixi la seva integració socioeducativa i sempre que no hagi estat un any més a l'educació infantil. Aquesta decisió l'ha de prendre l'equip docent, assessorat per la persona responsable d'orientació, després d'haver escoltat els pares o tutors. En casos excepcionals, amb el consentiment dels pares o tutors, l'informe favorable del Departament d'Inspecció Educativa (DIE) i l'autorització expressa de la Direcció General d'Administració, Ordenació i Inspecció Educatives (DGAOIE), aquesta mesura es pot ampliar a l'altre alumnat amb necessitat específica de suport educatiu, sempre que això afavoreixi la seva integració socioeducativa i sempre que no hagi estat un any més a l'educació infantil.

4. L'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals pot reduir, mitjançant regulació específica de la Conselleria d'Educació i Cultura, la durada d'aquesta etapa sempre que sigui el més adequat per al desenvolupament del seu equilibri personal i la seva socialització.

Article 4

Nombre màxim d'alumnes per grup

1. El nombre màxim d'alumnes per grup en cada un dels cursos de l'educació primària és de 25.

2. La variació del nombre màxim d'alumnes per grup així com el nombre d'alumnes amb necessitat específica de suport educatiu és el que determina la